

גליונות לעירון בפרשת השבוע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - השנה השבע עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מורח באמריקה

קרח (תשי"ח)

י"ז - ט"ו

א. שאלה כללית

ר' יצחק עראמה מקשה לפרשה זו:

- (1) למה נאמר (י"ב) "וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף", והלא קודם שבא לשם נאמר (י"א) "החל הנגף"?
- (2) אחר שאמר (י"ג) "ויעמד בין המתים ובין החיים" ותעצר המגפה, למה חזר ואמר "וישב אהרן אל משה והמגפה נעצרה" (ט"ו)?
- (3) מה עמידה עמד בין המתים ובין החיים ומה שיבה זו ששב משה אהל מועד?

בתשובה לשאלות אלה הוא עונה:

אומר אני, כששמע משה מפי הגבורה (י') "הרומו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרבע", שהכונה היא שהוא משלח בהם חצי מות ועוצר בהם (במשע ובאהרן) שלא יתפללו עליהם, וכי ראה כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף, ראה להשתדל בהצלתם באופן מה... והוא אומר "קח את המחתה ותן עליה אש ושים קטרת..." "ויקח אהרן כאשר דבר משה", אמנם כאשר בא ביזה האומן אל תוך הקהל, לא נעצרה המגפה כמו שחשב, אדרבא פרץ המשחית בהם בשעור שיראה כאלו אז החלה מגפה עצומה מהראשונה.

והיה זה לפי שאין מרצון ה' ית' שישתמשו במסורת ההיא (=קטרת) וכיוצא בו, בעת שיהיו ישראל חוטאים אלא שיטאו ענשם ויכנע לבם הערל להורות לפניהם, כי הוא חמוץ והרופא כמו שאמר (דבר' ל"ב) "אני אטית ואחיה, מחצתי ואני ארפא", והתנצל על דרך זו (= עי' הקטרת) תועבה היא והנה כשראה אהרן כך התבונן בענין... ושם לבו לכפר עליהם בהישירים אל החרטה ואל התשובה הנכונה והוא אומר (י"ב) "ויתן את הקטרת ויכפר על העם" - ירצה לומר: נתן את הקטרת לאיש אחר או למקום מה, כמו (שמות כ"ה) "ואל הארון תתן את העדות".

אמנם הכפרה אשר עשה היה "ויעמוד בין המתים ובין החיים"... ויטב אל משה אל אהל מועד, כי הענין הראשון הוא לעורר אותם אל החרטה ואל החרדה על חטאם, בעמוד אדם על עצמו והתבוננו בין המתים והחיים וכמו שאמר (קהלת ז') דברים של מיתה; ואמר (אבות ג') "הסתכל בשלש דברים ואין אתה בא לידי עברה; דע מאין באת ולאן אתה הולך"... ואמר הכתוב שהספיקה העמידה הזאת להם שהתחילה להעצר המגפה.

אמנם כששב אהרן אל משה אל אהל מועד אשר משם תצא תורה ומצוות, הנה אז כבר יושלמו בשני ענינים, אשר כלם פסוק אחד: "סור מרע ועשה טוב" (תהי' ל"ד) וראו להנתן להם החיים והשלום, שאמר ראשונה "מי האיש החפץ חיים" ועם זה נעצרה המגפה לגמרי.

זה ראיתי ונתון אל לבי בענין הזה, ואמרתי אך טוב הוא לפי עיונו, ודבר ממוצע בין הפשט ובין הדרש.

1x. התוכל לחסביר, למה יראה בעל העקדה את פרושו כדבר "שבין הפשט ובין הדרש"?

2) כיצד עונה הוא לשאלתו הראשונה?

3x) התוכל לענות לשתי שאלותיו הראשונות בדרך הפשט?

4x) מה אלצו לפרש את פירשתנו בדרך זו?

x) "והתי ישים אל לבו",

ב. י"א ושים קטרת... וכפר עליהם.

י"ב ויתן את הקטרת ויכפר על העם.

מכילתא בשלח (י"ז ה') "ומטך אשר הכיח בו את היאור קח בידך והלכת... והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם";

וזה אחד משלשה דברים שישראל מתרעמין עליהם והיו אומרים: "מיני פורענות הן", ואלו הן: הקטרת הארון והמטה.

אמרו: "הקטרת הזו של פורענות; היא הרגה נדב ואביהוא, שנאמר (ויקרא י'): 'ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהו...' לכך ידעו כל ישראל, שהיא של כפרה, שנאמר: 'ויתן את הקטרת ויכפר על העם'..."

אמרו: "המטה הזה של פורענות; הוא הביא עטר מכות על חמזרים במצרים ועטר מכות על הים", לפיכך ידעו שהוא של נסים (רס"י סם: יראו עתה סאף לסוכה הוא מוכן), שנאמר: "ומטך אשר הכיח בו את היאור קח... והכית בצור ויצאו ממנו מים".

רס"י י"ג ד"ה ויעמד בין המתיים... ולמה בקטורת? לפי שהיו ישראל מלעיוזין ומרגנים אחר הקטרת לומר: "סם מות הוא; על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נטרפו חמזים ומאתים איס"ו אמר הקבה"ו: "תראו, סעוצר מגפה הוא והחטא הוא הממית".

(1) נגד איזו הסקפה פונים דברים אלה?

2אא) הידוע לך עוד מקום בחמט במדבר בו מתבטא אותה הסקפה?

3אא) מה ההבדל בין הסקפת המכילתא (רס"י ההולך בעקבותיה) לבין הסקפת ר' יצחק עראמה בענין הקטרת?

(4) מה ההבדל בנסוח הדברים בין המכילתא ובין רס"י?

ג. טאלות בראב"ע

(1) ר ד"ה ממחרת: זה היום כי לעולם הוא סמוך

(א) הסבר את המלים המסומנות בקו

(ב) מה הקסי בפסוקנו טאותו רצה ליטב?

(א) מה קטה לו בפסוקנו?

(ב) הטוה לדבריו דברי הרמב"ן: והנכון בעיני, שהיו העם מאמינים עתה בכבודת אהרן, שכבר יצאה אש מלפני ה' ותאכל את קרבנותיו, אבל היו חפצים סיהיו הבכורות מטרתי המטכן במקום הלויים, ולא ירצו בחליפין סעטו בהם, כי היו חפצים סיהיה לכל הטבטים חלק בעבודת בית ה'. והנה יתלוננו: אתם המיתם אותם, שנחתם העצה הזאת, סיקריבו קטרת ככהנים והם היו ראויים לעבודת לויים, לא שהיו כהנים מקריבי קטרת..."

"מה בין ראב"ע לרמב"ן בהסבר התלונות?

אא- מה ראה יס להביא לדעת הרמב"ן מפרקנו?

- מתי נתחלפו הבכורות בלויים?

(2) ר ד"ה אתם המיתם: הטעם,

מה ראה היתה זאת

טבט לוי הוא הנבחר,

ונבחר אהרן לכהן

גדול, ויתכן סבתפילתכם

או בחכמה סידעתם

שרפתם המקריבים.

ד. אתם המיתם את עם ה'.

תרנום אונקלוס: אחון גרמתון דמית עמא דה'.

(1) ההולכים הראב"ע או הרמב"ן דלעיל (טאלה ג) בדרכי תרגום אונקלוס, או בחרו לחם דרך אחרת?

2א) החוכל להביא דוגמאות מן התורה במ נקראת גרימת מעטה - עסית המעטה?

הטאלות המסומנות בא קטות והמסומנות אא קטות ביותר, יפתור כל אחד לפי הבנתו. טאלות וגם חטובות נא לסלוח לנחמה ליבוביץ, המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה, ת.ד. 92 ירוטלים.